

ادبیات عمومی و تہذیبی

ہفتہ لقی سیاسی ، ادبی ، علمی غزتہ در

جلد : ۳

سنہ : ۲ ۲۰ رمضان ۱۳۳۶ جمہ ایزتی ۲۹ حزیران ۱۹۱۸ نومرو ۴۲ — ۷۴

اجمال افکار

ترجمہ نك غلبہ و مظفریتی

برملتك غلبہ ایتہسی ایچون لسانك ده مظفر اولہسی شرطدر . روسیہ ، برچوق ملل واقوامی تمثیل و تجنیس ایتدی . بریرہ کیردیکی وقت اورایہ لساتی ده ادخالہ چالشدی . روس لسانی احتیاجات عصریہ یہ موافق برحالہ کلدی . بودیل ایلہ ہریکی فکر افادہ ، ہریکی مضمون بولسانلہ ادا اولونیوردی . انگلیزجہ ، فرانسزجہ ، آلمانجہ ہیچ بر عبارتہ اساسیہ یوقدی کہ موسقوفجہ یہ قابل نقل و ترجمہ اولہسون . روس دیلی ، ہرمنور ودانشمندی ، حتی ہر متفکری السنہ سائرہ یی اوکرہ نمہ دن وارستہ براقیوردی .

حلول و نفوذ ، فتح و تسخیر ، یالکز سیف ایلہ اولماز ، لسانلہ ده اولور .

روس عرفانك حضورندہ سرفرو ایدرم . آلمان ، فرانسز ، انگلیز ، ایتالیان ، اونلردن صوکرہ روس پك کری قالماز . ہر بیوک روس مرکزى ، بردہ روس مقر عرفاندر . [قزان] کی اوزاق شہرلردہ بیلہ دارالفنونلر وار .

روس ایلندہ چیقان غزتہلر ، [تایمس] لرلہ قابل مقایسہ در . روسیہ نك ہریرندہ کوزل کوزل و پك مفید مجموعہلر چیقیور . قادینلر او قویور . ہر کس ، برغداى عرفان

یا شاماز . تر کجده ، طبقی ، اونک کیدر . یا السنه متکامله صر سنده بشریتک بر حامل عرفان
وایقانی اولور ، یا خود ، سائر لسانلر کندیسنه غلبه ایدر . ملتله برابر بزده کچر و کوچهرز .
لسانه اهتم ، عینله ، ملتله اهتمدر .

آتی مطبعه سی — ۲۴ جزیران ۹۱۸

مهرول نوری

حضور هایون درس لری

دأب دیرین سلطنت سنیه دن اولق اوزره رمضان شریفک عشر اولنده علمای بنام طرفندن
حضور هایونده درس تقریر اولمقده ، و بودرسلره پادشاهان عظام حضراتی طرفلرندن یک بو یوک بر
اهمیت عطف ایدلمکده در . قرآن مبینک بر تفسیر بلیغی اولان بودرسلرک مبدائی تاریخ عثمان غازی به
قدر چیقاریور ، عهد اورخان غازیده ده صورت دائمده اجرا ایدلدیکتی قید ایدیور .

« عطا » بو خصوصده شوایضاحاتی ویرمکده در : (عثمان خان) غازی عصر فضائل حصر تالیسندن
بدأ ایله (اورخان غازی) عهدنده دائمی صورتله اجرایه باشلانیه رق اول زمانلردن و خصوصیه
(مراد اول) وقتندن بری رمضان شریفده وقت بونند قجه هر کون وایام سائرده اراده بیورلد قجه
فحولین علمادن اولان ذوات فضائل سماءک اکثریسی حضور هایونده اجتماع ایله آیات جلیله فرقانیه دن
بعض سور شریفه تفسیر اولمسی قاعده حکمنه کیرمیشیکن (مصطفی خان ثالث) ذخیر زاهر اخرتلری
اولق اوزره بواصول خیریه بی قانون قوی به ربطله دائمی و رسمی بر نظام حکمنه وضع و همت بیورمشدر .
(مصطفی خان ثالث) حضرتلرینک بیک یوز یتیمش ایکی ایام روزه سنندن بدأ ایله شهر رمضان
شریفک اولکی کونندن اونجی کوننه قدر بر مقرر ایله چند نفر مخاطبدن عبارت اولق اوزره بر
هیئت علما جاب ایدرک تفسیر شریف بیضاویدن برقاج آیت کریمه تفسیر ابتدیرمک و بوجهتله استفاضه
فیض و برکت ایتک و اونجی کونی کتبخانه خواجه سی پیشوا اولدیفی حالدده مقرر اولان ذاتلردن
مرکب بر مجلس متمایز دخی عقد اولنه رق کذلک تفسیر شریفدن مباحثات حسنه اجراسیله تنویر مبالات
ایدمک اصولی وضع بیورلمشدر . [۱]

اسلاف عظام حضراتی علم و معرفتی و اصحاب فضل و کمال حمایه بیوردرلر ، ممالک عثمانیه داخلنده

پیش از باب عرفانی مقر سلطنت سنیه لرینه جلب ایته کبری کی حدود حاقانی خارجنده طائش اولانلری ده دعوتله حقارنده انواع طائفات بذل واحسان ایدرلردی . ایشته بو حضور درسلری ده علما ایچون بر وسیله تقیض واحسان اولیور ، علم و معرفت اصحابی پادشاهک طوغریدن طوغری به تقریرینه مظهر بیوریلوردی . عثمانلی پادشاهلری علمایی یالکیز تشویق و ترغیبه قالیور ، مسائل مهمه نک کندی حضورلرنده مناقشه سینه مساعدیه ایتمکله علم و عرفانک انکشافنده خدمت بیوریلوردی .

« تدقیقات غامضة دینییه ده بونیت خیریه ایله اشبو حضور درسلرنده بولنه حق خواجه افتدیلره سربستی کامل اعطا بیورلمغیله انحلال عقود مسائل قصیده کشاد اولنان ریاض باب مباحثه مجاوبات کشا کشاه فضای محاوره و مباحثه به انتقال ایده کلدیکی حالدیه بوکستاخلق رهین عفو وضع جیل اولدقده فضیه مقرر افتدیلره مع لاهور آخر یوغچهلر و سائرلرینه عطیه لر احسانیه اکرام اولتیق داب دیرینی الحاله هذه مرعی و جازیدر . » [۲]

مقررلره مخاطبیلرک بدایتده نه صورتله انتخاب ایدلدیکنی ، وقاچر ذاتدن مرکب اولدیغنی مع التأسف اوکره نمدهک .

حال حاضرده « حضور درسلی » سکیز درسدن مرکبدر . ورمضان مغفرت نشانک ایلك اون کونی ظرفنده علم و فضل ایله معروف ذات طریقتدن تدریس ایدلمکده در . ایلك اون کون ظرفنده کی جمعه کونلرنده درس او قودلماق و اونک خارجنده کی ایامده او قودلماق معتاددر . هر درس بر مقرر ایله اون بش مخاطبدن مرکبدر . مقررلر رتبه لری اعتباریه درس او قودرلر . رتبه سی بویوک واسکی اولان رتبه سی یکی و کوچوک اولانه تقدیم ایدر . مخاطبیلرده رتبه لرینه کوره تقسیم ، رتبه سی بویوک اولانلر تقدیم اولنور . مقررلر مخاطبیلر آرمه سنده مقام مشیخت علیه جه انتخاب اولنور ، فقط بو انتخاب قدم ایله دکل اهلیت ایله در . مخاطبیلر ایسه قدملرینه کور علما آرمه سنده کذلک مشیخت جلیله جه تفریق ایدیلر . هر بر مقرر و مخاطبیک رتبه سی مقام مشیخت اسلامیه جه معلوم بولندیغنی جهته مقررلرک عرسمی و ویریه لیک درسک اساسی اولان سورة جلیله نک متنی ایکی اوچ کون اول مقررلره تبلیغ ایدیلر ، شعبانک اون بشنده هر بر مقرر در سنده بوانه حق اولان اون بش مخاطبیک اسمنی بیلدیریلر . بونک اوزرینه مقررلر او قوده جملری درسک متنی لاجل المطالعه کندیلرینه تبلیغ ایدرلر .

درس سرای هایونک سالونلرندن برنده واکله ایله ایکنیدی آرمه سنده ویریلرین ، سالونه بری مقرر افتدی به ، اون بشیده مخاطب افتدیلره مخصوص اولتیق اوزره اون التی دانه رحله وضع و هر بر رحله به قعوده مخصوص برده مندر ترفیق ایدیلر . مقرر افتدینک رحله سی صدف ایشلمه لی ، مخاطب افتدیلر کایر ایسه جویر بویالیدر . مقرر افتدینک مندری ده مخاطب افتدیلرک مندرلرندن بر پارچه بیوکه در . سالونده بو صورتله ترتیبات آندقدن ، و مدعو اولان ذوات ده برر برر کلدکن صکره ذات حضرت پادشاهی سالونی تشریف بیورلر . ویریلن معلومات اوزرینه علمای کرامده متعاقباً برر سلام احترامکارانه ایله سالونه داخل اولورلر . پادشاه حضرتلری ایله معیت خلافتدیه لرنده کی

ذوات اوصرمده قائم بولنورلر، وذات حضرت پادشاهینک قعودی اوزرینه هیئت سائر ایلله برلکده مقرر و مخاطب افندیلرده موقع مخصوصلرینه اوطور و ورلر. شوراسنی ده خبر و برهلم که سالون بوصرمده تام آلانورقه برحاله قولمشدر. بر موقع احترامه موضوع اولان وذات حضرت پادشاهینک قعودینه مخصوص بولنلر قولتوقدن بشقه سندالیه و قنایه کی شیلر موجود دکادر. ارکان سائرتهک اوطورمسی ایچون هب شیلتهلر قولمش، بوصورتله سالون دیدیکمز کی الانورقه بر سادهلک عرض ایتیکده بولمشدر، مخاطب افندیلرک رحلهلری مقرر افندیلرک رحلهسنگ صاغ وصول طرفنده و بر قوس تشکیل ایدمجاک صورتده وضع ایدیلیر، معیت شاهانه ده اکثریا شهزادگان حضراتندن بعضیلرله وکلادن مدعو بولنالرلر و مابین ارکاتندن معدود اولانلر بولنور و مقرر افندی طرفندن تقریریه باشلانیهلر ق درس کال حضور ایلله استماع اولنور. مقرر افندی درسه عائد بر اثرله بوکا متعلق نوطلریخی مخاطبلرده کتابلریخی رحله اوزرینه وضع ایدرلر. بوصورتله باشلش اولان درس بر ساعت قدر امتداد ایدر. درسک ختامنده مقرر افندی طرفندن مخاطب افندیلر خطاباً ایراد اولنهجق سؤاللری بولنوب بولمادیقنی صوریلیر. رتبه اعتباریلله اخذ موقع ایدن مخاطب افندیلردن رتبهسی اک بویوک اولان و باشده اخذ موقع ایدن ذات باشلامق اوزره صره ایلله هرکس سؤالی ایراد، و مقرر افندی ده لازم کان جوابی اعطا ایدر. سؤال درسک موضوعی دائرهمنده ایراد ایدیلیر، و جوابده طبعی اودائرهمده ویریلیر. سؤاللار مقرر افندی بی مشکلاته دوشورمجاک، جهلی اورتیه قویهجق بر صورتده انتخاب ایدلر. اکثریا استفادۀ عامهیه باعث اولهجق شیلر سجیلیر، و بوسؤال و جواب ذات حضرت پادشاهی طرفندن « کافی ! » دینلنجهیه قدر دوام ایدر.

مقرر افندی طرفندن برده ایلله درسه نهایت ویریلیر. مقرر افندیلر جیب شاهانه دن بر مقدار عطیه ایلله برر بوغچه، مخاطب افندیلرده یالکز برر مقدار عطیه ویریلیر. عطیهک مقداری و بوغچهلرک محتویاتی رتبهلرینه، و دروسه کوره ویرلیوب هیسته مساوی بر صورتده اعطا اولنور. عطیهک مقداری زمانه کوره تبدل ایدیور، بوغچهک محتویاتی ایسه همان صورت داعهده اولهرق برطوب چوخه، ایکی طوب قاش، و بر عدد شالدن عبارت بولنیور.

ذات حضرت پادشاهی طرفندن دعائک ختامندن صکره مقرر و مخاطب افندیلر التفات بیوریلیر، و بالخاصه مقرر افندیلر قدر و حیثیتلرینه و مزایای علمیهلرینه کوره کلمات نوازشکارانه لایق کوریلیر.

« حضور درسلی » یوقاریده بالمناسبه قید اولاندیقنی وجهله کتاب کریمک تفسیرندن، و آیات جلیلهک تضمن ایتدیکی احکام دائرهمنده زمین و زمان ایلله متناسب موادی عرض و ایضاحدن عبارتدر. آنجق آیات کریمهک اتخانی مقام مشیختک و یاخود مقرر افندیلرک رأینه بر اقلما مقده، فاتحه شریفه دن باشلانلش اولان اولان تفسیرک ایرتسی سنه قالدیقنی بردن دوام ایدلمکده در. بوسنه کی درسلی سورة (رعد) ده ایسه ده فاتحه دن نه زمان باشلانلش اولدیقنی و بو کیدیشه ختم قرآنک زمان وقوعی بالطبع مجهولدر. فقط سنه ده سکز اون آیت سوریه یلیدیکنه نظراً مبدأندن منتهاسنه قدر عصرلر کچهجکی شبهه سزدر. بومناسبتله بر نقطه مهمه بی قید ایتکه لزوم کوریمیورم. « حضور درسلی » دیگر تفسیر درسلیندن هر حالده فرقلیدر. چونکه مقررلر علمای اعلامدن اولدقلری کی حضور

معالیشور پادشاهیده تقریر ایدم جگری ایچون امثالندن وعلی العاده احوالندن فضله تتبع و تدقیقاندن
بولنه جقثری طبیعیدر. بناء علیه بوذوات محترمه نك تقریرلری ضبط ایدلمش وکمال اعتنا ایله طبع اولمش
اولسه میدانم هم کوزل ، مفید وهرکس ایچون استفاده لی برار کلمش ، وهم ده امثالندن فرقی
وهرحاله قیمتی برتفسیر وجوده کتیرلمش اولور . شمدی به قدر بویولده کی تقریرلری بالکیز فضل
محترم ولدان قائق افندی حضرتلری « المواظظ الحسان » عنوانی آلتندم نشر ایتمشلر ، اولکی وچکن
سنه ویردکریله بوندن بویله ویرم جگری درسلی ده نشر ایتک تصورنده بولنشلردر . نك قیمته دار
اولان برارلی امثالی تعقیب ایتمش اولسه هرکسک مستفید ، ومقررزک ده امکارینک بالکیز برهیت
محترمه بی فائده لندیرمکدن عبارت قالمیه رق دها زیاده مفید اوله جقثری شبه سزدور .
بناء علیه بوآرزوی خیرخواهانه نك موقع حصوله چیقارلمسی تمنیاتی امثالی رمضانیلرک تعادیلله
بوفعل مبروک دوام ایلهمسی دهاسنه تردیف ایدرک ختم مقال ایلرم .

۱۰ حزیران ۱۱۸۸

محمد زکی

قلم

— خورشید پاشا زاده محب نجیم محمود نك افندی به —

قلم ، هپ آیری آیری کوزللك سرایلری ،
سودا قصرلریله مزین ، و بی حدود
برمالکانه درکه ریاضنده هر سرود
برحسنک اهتزاز وجود معطرلی ،

هرنکمت ، استحاله آهنگ ورنکیدر ،
پنهان بر ارغنون املدن قویوب طاشان
بر موسیقی عشق وتلافی زمان زمان
روزنلرندن افقه اوچار ، جوه یوکسلیر .